

*Знам'янська спеціальна загальноосвітня
школа – інтернат I – III ступенів*

МОРАЛЬНО-ЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

(доповідь)

Підготував класний керівник 9 сп. класу

Оношенко Ю. О.

Велика увага у повсякденному житті школярів приділяється вдосконаленню морально-етичного виховання. Дуже важливо виховувати у них чесність і правдивість, доброту, чуйність, духовно збагачувати кожную особистість.

Відомо: моральні норми формують зміст вчинків, визначають, що саме слід робити, як реалізуються у поведінці вимоги моральні. Розрізняють внутрішню і зовнішню культуру. Внутрішню культуру становлять світогляд, моральні переконання, загальний розвиток людини, її знання, інтереси, потреби.

Внутрішня культура визначає зовнішню поведінку. Моральне виховання невіддільне від духовного. Діти відчують гостру потребу мати надійного друга. Наше завдання роз'яснити суть моральних цінностей, на яких базується справжня дружба, спрямувати її, збагачувати моральними мотивами, спонукати дітей до безкорисливих, благородних вчинків.

Розрізняють високий, середній і низький рівні моральної вихованості учнів. Слід урахувати те, що часто школярі знають правила і норми поведінки, але в житті їх не додержуються. Тому рівень вихованості, культуру поведінки слід судити не за зовнішніми виявленнями, а за результатами діяльності, ставленням до інших людей.

Критерії оцінки вихованості, культури поведінки учнів, її моральних основ.

Культура спілкування і взаємин у повсякденному житті.

Ввічливість - шанобливість, привітність, доброзичливість, прагнення не завдавати неприємностей іншим, готовність прийти на допомогу.

Уважність - чуйність щодо старших і молодших, готовність допомогти людям, які тебе оточують.

Скромність - відсутність прагнення виділятися у колективі зовнішнім виглядом, поведінкою, похизуватися успіхами, стриманість, простота.

Тактовність - розуміння стану іншої людини, її переживань, прагнень, вміння не нав'язувати свою думку, знайти потрібний тон у спілкуванні.

Чуйність - чутливість, щире ставлення до інших, допомога з власної ініціативи, вміння зрозуміти настрій іншого, відвернути від неприємних думок.

Делікатність - особлива м'якість у спілкуванні, допомогти вийти із даної ситуації, не підкреслюючи своєї зверхності.

Моральні основи культури поведінки в колективі: своєчасне і точне

виконання вимог колективу, повага до своїх друзів, скромність в оцінці свого внеску в загальну справу.

Пунктуальність і відповідальність - своєчасне і точне виконання своїх обов'язків, доручень, точність у справах, бережливе ставлення до часу інших, розумне використання кожної хвилини, сумлінність, звичка доводити розпочату справу до кінця.

Дисциплінованість і організованість - виконання правил учнів на уроках, під час перерви, в громадській діяльності, швидко й точно виконання розпоряджень учителів, вміння спокійно вислуховувати зауваження, швидко виправляти недоліки, організованість у виконанні-доручень.

Культура взаємин у праці: вміння узгоджувати свої дії з діями інших, утримування в чистоті робоче місце, допомога товаришам, бережливе ставлення до результатів праці своєї та інших.

Культура мовлення: ясність, виразність, вживання ввічливих слів, спокійні інтонації, міміка, жести, що супроводять мовлення, вміння уважно слухати співрозмовника, прагнення до збагачення словникового запасу.

Культура зовнішнього вигляду: охайність, акуратність в одязі й зачісці, зібраність і підтягнутість, естетика жестів, поз і ходи, наявність хорошого смаку.

Визначаючи рівень вихованості дитини, обов'язково слід врахувати мотиви, що спонукають їх до тих чи інших вчинків.

Метод спостереження - один із основних у діагностуванні реальної поведінки учнів. Особливо доцільно поспостерігати за ними під час екскурсії, культпоходів, під час перерви.

Орієнтовна програма спостереження за учнями під час перерви.

1. Чим учень займався під час перерви? Чи доцільно використовував час, відведений для відпочинку?
2. З ким спілкувався? З якого приводу?
3. Як ставиться до однокласників під час спілкування (з повагою, інтересом, грубо і т.д.)?
4. Який тон розмови з однокласниками?
5. Через що свариться? Чи може поступитися товаришеві? Як швидко мириться?
6. Чи виконує вимоги чергових?

7. Чи зупиняє порушників?

Діти бувають активні, пасивні і дезорганізатори. Не повинні випадати з поля зору не тільки порушники, але й благополучні учні. Вони дисципліновані, не конфліктують, ввічливі, з усіх предметів встигають. І оскільки вони нікому не заважають, на них ніхто не звертає уваги, вважають, що з ними все в порядку. Проте буває, що такі учні виростають байдужими й пасивними.

Особливе місце у моральному вихованні дитини посідає етична бесіда. Основний її зміст - розв'язання поведінкових задач - ситуацій. Порівнюючи ті чи інші варіанти поведінки, діти вчаться аналізувати, правильно оцінювати людські вчинки.

Зразок бесіди про правила гостинності:

1. Як ви думаєте, діти, чому люди ходять у гості? (Прагнення людей до спілкування).

2. Що означає бути гостинним?

Гостинність - вміння так прийняти гостя, щоб йому було добре, цікаво, приємно.

3. Чи доводилось вам колись почуватися незручно, перебуваючи в гостях? Чим це можна пояснити?

4. Що слід робити, щоб перебування у вашому домі приносило гостям задоволення?

(Заздалегідь дізнатися про їхні інтереси і нахили, продумати, чим їх зайняти, пригостити).

Закінчуючи бесіду, слід підвести дітей до висновку, що в основі гостинності, як і в основі культурної поведінки, лежить повага до людей.

Учні можуть запропонувати інші ситуації. Можна підготувати інсценівки, вірші. Слід вислухати думку кожного учня, і якщо чиясь думка неправильна, не критикувати, а спростувати її.

Щоб краще закріпити у дітей навички культурної поведінки за столом, додержання правил гостинності, можна організувати в класі святкове чаювання. Наприклад, до днів народження кількох учнів. Готуючись до такого свята, учні вправляються в вмінні підібрати, виготовити подарунки власними руками (малюнок, сувенір, скласти вірш). Така організація гри не тільки створює умови для тренування культурних навичок, а й викликає радісні переживання, сприяє емоційному засвоєнню правил ввічливості.

Обговорення культури поведінки і діяльності на основі реальної

обстановки в школі (до цього залучають сантрійки, відповідальні за стан збереження шкільного і класного майна, підручників, за дисципліну і порядок) допомагає учням не тільки глибше усвідомити етичні норми із повсякденного життя школи, класу, а й спонукає до розв'язання цілого ряду важливих організаційних питань: створення постів бережливих, «книжних лікарень», організації виставки найбільш охайних зошитів і підручників.

Роз'яснюючи етичні норми в бесіді чи розповіді, вихователь допомагає дітям осмислити наявний у них досвід повсякденного спілкування, усвідомити моральні цінності, на яких ґрунтується культура поведінки. Під час обговорення конкретних ситуацій з життя чи літератури учні вчаться орієнтуватися в мотивах людських вчинків, уточнюють моральні оцінки і судження.

Бесіда «Будьмо ввічливими»

Питання для обговорення:

1. Які слова називають чарівними? Для чого вони існують?
2. З якими людьми приємніше спілкуватися: з привітними чи похмурими, чемними чи грубими?
3. Як позначається неввічливість на людських взаєминах?
4. У чому виявляється вихованість школяра?
5. Яких правил ввічливості слід дотримуватись в школі, поза школою (в громадських місцях, вдома, на вулиці)?

Підсумовуючи відповіді учнів, а також використовуючи ілюстративний матеріал до теми, ще раз нагадати дітям правила ввічливості.

З'ясувати походження слів: «доброго ранку», «добрий день», «вітаю», «привіт», «будьте здорові», «здрастуйте», «вибачте», «даруйте», «на добраніч», «будь ласка».

- Вибачте, пробачте, а не вибачаюсь, пробачаюсь.
- Люди вітають один одного за допомогою слів і жестів.
- Які ви знаєте жести вітання? (Уклін, рукостискання).

Під час вітання потискувати один одному руку. Сьогодні це традиція вважається виявленням поваги.

Правила ввічливості забороняють нам галасувати, турбувати і дратувати присутніх.

Можна розіграти сценку самими дітьми з життя класу, або провести

конкурси.

Невеличкі оповідання, вірші морально-етичного змісту стають повчальними для дітей. З них вони дізнаються, що таке ввічливість, скромність, доброта, мужність, правдивість, працьовитість, які риси характеру роблять людину красивою, духовно багатою, а які ні.

До виховання культури поведінки школярів важливо залучити батьків, які повинні спрямувати свої зусилля на закріплення дітьми набутих у школі естетичних умінь і навичок. Насамперед у спілкуванні.

Особливо засвоюються учнями елементи поведінки під час ігор, інсценівок, оповідань, віршів і казок. Під час перегляду дітей звертають увагу на моральні риси героїв. Вони бачать їхні вчинки і їх обговорюють, висловлюють свої думки щодо даної ситуації, як би вони поступили в даному випадку.

Отже, виховання поведінки потребує взаємопов'язаного впливу різних методів морального виховання. Не слід забувати і про такий засіб виховання, як систематичний контроль, особливо це стосується поведінки вихованців, що зарекомендували себе як важкі, грубо порушують дисципліну, ігноруючи вимоги вчителів, вихователів.

Завдання морально-етичного виховання - роз'яснювати дітям суть моральних цінностей.